

BOJAN MORD, UČITELJ IN NOVINAR

Za Veliko Britanijo zaostajamo 10 do 15 let

Klasična televizija TIPK TV deluje že tretje leto – Pred tem je bilo bolj malo verodostojnih informacij v znakovnem jeziku – Brez posluha na nacionalni televiziji in na kulturnem ministrstvu

Tanja Keršmanc

Koprčan po rojstvu, danes Ljubljčan **Bojan Mord**, letnik 1977, je bil od rojstva naglušen, danes pa je že skoraj gluha. A ga slabšanje sluha v ničemer ni oviralo, saj mu volje do učenja, zamisli in energije nikoli ne zmanjka. Dobro popotnico za življenje je dobil v Centru za komunikacijo, sluh in govor v Portorožu, kjer so ga kot osnovnošolca naučili, kako se učiti.

Takoj po končani osnovni šoli je prišel v Ljubljano, kjer je bil na zavodu za gluhe in naglušne vseskozi zelo uspešen dijak. Najprej je končal poklicno šolo, smer oblikovalec kovin, nato pa program orodjar. Potem je zanj sledil nov izziv, vpis na fakulteto. V tistem času je veljalo, da gluhi dijaki niso uspešni pri nadaljevanju šolanja na fakulteti, saj je bil razširjen slab glas, da zavod ponuja manj znanja. »Vpisal sem se na naravoslovnotehniško fakulteto, oddelek za tekstilstvo, smer grafična tehnika. Prvo leto je bilo zelo težko, vse naslednje letnike pa sem opravil z lahkoto in diplomiral med prvimi tremi iz svoje generacije. Zdaj sem že 16 let učitelj strokovnoteoretičnih in praktičnih predmetov grafične in medijske smeri na Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana,« pripoveduje Bojan Mord, ki je poleg tega ustanovil klasično televizijo TIPK TV

za gluhe in naglušne ter delno tudi za gluhoslepe. Meni, da smo v Sloveniji nekaj takšnega nujno potrebovali, saj verodostojnih in pravih informacij v znakovnem jeziku ni bilo na pretek. Svoje znanje, še posebno na področju medijev za gluhe in naglušne, je širil tudi s pridobivanjem mednarodnih izkušenj.

O sebi pravite: »Sem gluha novinar in nič manj sposoben od drugih.« Kaj predvsem želite povedati s tem stavkom?

»Upam si trditi, da v Sloveniji do mojega pojava še nismo imeli gluhega novinarja, saj zaradi slabše pismenosti te možnosti ni bilo nikoli prej. Sam pravim, da sem drugačen novinar, da sem lahko zelo dober in uspešen novinar za svojo gluho populacijo, saj ravno slišči novinarji (ki jim sicer v ničemer strokovno ne oporekam) ne znajo predstaviti informacije v njim razumljivem jeziku. Nista namreč dovolj samo prevod v znakovni jezik in oprema s podnapisi, če ne veš, kako na gluha način povedati, povezovati in obrazložiti. Poznati je treba gluhi svet, ki je zelo specifičen, in ker tudi sam živim v tem svetu, mi je lažje. Zato moje novinarstvo, če je sprejemljivo za gluhe in naglušne in v javnosti izražajo pozitivna mnenja o njem, pomeni, da

sem sposoben oziroma nič manj sposoben kot drugi slišči novinarji. Dolga leta so bili gluhi odvisni od informiranja od sliščih oseb, ki pa informacije posredujejo na svoj način. Danes so se stvari, tudi po zaslugi naše ekipe TIPK TV, spremenile do te mere, da nas jemljejo za enakovredne in drugim organizacijam za zgled. To je bila moja šola, lekcija, ki sem jo osvojil tudi v tujini prek programa Erasmus+. V meni se je odprlo polje, ki se je razširilo toliko, da sem si rekel, da moram to narediti, drugim dati primer in jim ponuditi možnost spoznanja, da je tudi drugačno lahko zelo dobro. Ko delam na terenu, dobivam zelo pozitivne odzive, kar je odraz dolgoletnega garanja in dokazovanja, da je bila moja pot prava. Ponosen sem, da tudi nekateri drugi delajo in stopajo po tej poti. Veseli me, da imamo zdaj v Sloveniji vsaj tri do pet dobrih novinarjev, ki pa se morajo še izpopolnjevati in nadgrajevati, saj njim slovenščina s slovnico ni bila tako rekoč položena v zibelko, zato potrebujejo več časa.«

Po mednarodne izkušnje na BBC

V okviru programa vseživljenjskega učenja (pod okriljem Centra Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja ter usposabljanja, CMEPIUS) ste pridobili tudi mednarodne izkušnje, in sicer na BBC. Česa ste se tam naučili?

»Medijska hiša BBC je gotovo nekakšen vrhunec v življenju za novinarja. Glede na to, da BBC prejme več kot 100.000 vlog na leto, od katerih jih sprejmejo manj kot

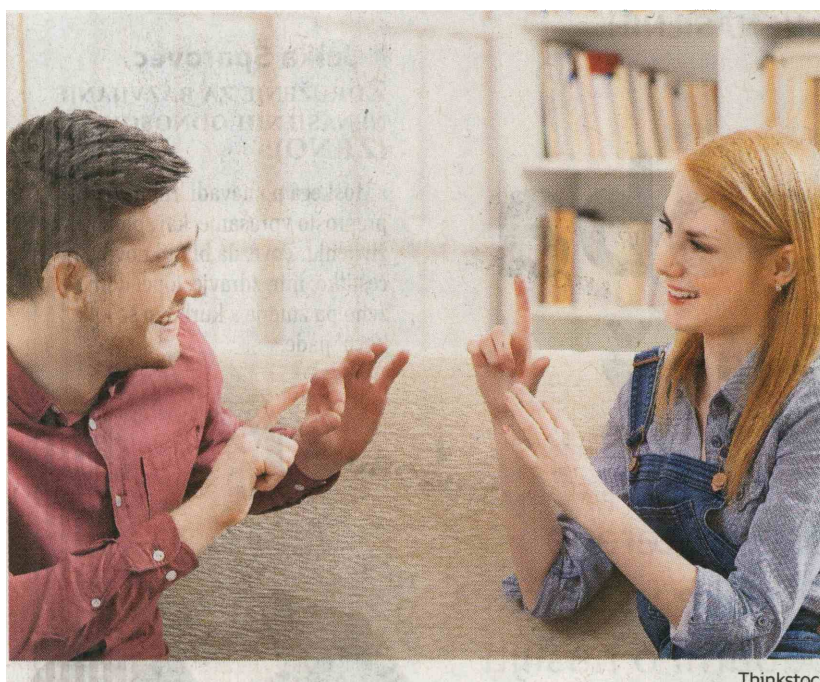
1500, sem imel res veliko srečo, da so me sprejeli medse. Želel sem se vključiti na BBC-oddelek See Hear, kjer vsak teden predvajajo 45-minutno oddajo, ki jo v celoti pripravljajo samo gluhi – od urednika, novinarja, snemalca do montažerja. Skupina je štela 22 zaposlenih gluhih sodelavcev, pri čemer so imeli še dva redno zaposlena tolmača. V živo sem videl, kako poteka urednikovanje, spoznal delo na terenu in v studiu, filozofijo gluhega novinarstva in drugo. To je bilo res zanimivo in koristno za moje strokovno delo. Tam sem dobil praktično osnovo, kaj pomeni televizija za gluhe in kaj je gluho novinarstvo. Žal Slovenija gotovo zaostaja za deset do petnajst let, a upam, da bomo kdaj kaj podobnega kot BBC imeli tudi na naši nacionalni televiziji, da bi bili tam zaposleni za svojo oddajo vsi gluhi, od uredništva do tehnika, in da bi samostojno in neodvisno vodili svojo oddajo brez slišočih. Z vodstvom RTV Slovenija smo imeli več pogovorov o tem, prav tako na ministrstvu za kulturo, toda za zdaj žal brez uspeha zaradi nerazumevanja oziroma neozaveščenosti. Žalostno je to, da denarja za izvajanje tovrstnih programov ni. Težava je v političnih ali vodstvenih osebah, ki odločajo o teh stvareh. »**Ste lastnik, glavni ter odgovorni urednik televizije, ki gluhih in naglušnim posreduje dnevnoinformativne oddaje nacionalnega pomena v njim razumljivem jeziku. Poleg uspehov se pri tem srečujete tudi s težavami ...**

»Klasična televizija TIPK TV za gluhe in naglušne zdaj deluje že tretje leto. Do nedavnega smo vsak dan pripravljali vsebine, ki smo jih prilagajali tej specifični populaciji. Sodelujemo z več časopisnimi hišami. V mojem uredništvu so se usposabljali in se zaposlili zgolj gluhi ter naglušni in tako pripomogli k temu, da smo pripravljali ustrezen program za to populacijo. Lotevali

smo se različnih vsebin, od ohranjanja kulturne dediščine do političnih vsebin, spremljali smo različne dogodke. Med drugim smo leta 2013 prvič v zgodovini neposredno prenašali olimpijske igre gluhih Deaflympics iz Sofije. Naša šestčlanska ekipa je pripravila mednarodni prenos. Pokrivali smo vse športne dogodke in iz Sofije pripravljali športno oddajo neposredno v živo. Tam smo naredili prvi preboj. Danes se trudimo, da neposredno v živo pokrivamo tudi državne proslave in pomembne kulturne dogodke. Med težavami naj omenim, da je lani ministrstvo za kulturo v celoti zavrnilo našo vlogo za sofinanciranje programov medija, zaradi česar je bil naš program okrnjen. Po mojem mnenju je nerazumno in neodgovorno početje članov komisije, ki nam niso priznali, da je ohranjanje in delovanje kulturne dediščine znakovnega jezika enako ohranjanju kulture slovenskega jezika, čeprav je država leta 2002 znakovni jezik opredelila kot enakovrednega in kot materni jezik gluhih. Z največjim ponosom pa lahko povem, da mi je uspelo v sodelovanju z medijsko hišo Pro Plus za Pop TV pridobiti avtorske pravice za najbolj gledano dnevnoinformativno oddajo 24 ur in jo prilagoditi na našem kanalu TIPK TV v znakovnem jeziku. Delamo že od 1. junija 2016. Vidni smo pri operaterjih T2, Telekom Slovenije, Amis in KaTe Nova Gorica. Kot prvi v Sloveniji smo uvedli, da vsebine neposredno tolmačijo gluhi tolmači. Imamo zelo pozitivne odzive in smo zagotovo prva izbira za gluhe oziroma uporabnike znakovnega jezika, ko gre za dnevnoinformativne oddaje. Ni pa vse rožnato, saj se ukvarjamo z velikim nerazumevanjem drugih deležnikov pri delovanju naše medijske hiše. Nimajo namreč posluha in se jim zdi škoda financirati kakšen program, oddajo, nanizanko in drugo.« ■

► Bojan Mord:

»Nista dovolj samo prevod v znakovni jezik in oprema s podnapisi, če ne veš, kako na gluh način povedati, povezovati in obrazložiti. Poznati je treba gluhi svet, ki je zelo specifičen, in ker tudi sam živim v tem svetu, mi je lažje.«

Thinkstock